

Afrapportering omkring inklusionsproces marts-oktober 2018

Baggrundsnotat

Skoleudvalget godkendte på mødet den 3. april 2018 et baggrundsnotat, der giver et kort overblik over inklusionsområdet. Baggrundsnotatet havde til formål at sætte retning på de politiske drøftelser og det fortsatte arbejde med inklusionsområdet i Aalborg Kommune. Baggrundsnotatet beskriver bl.a. hvordan der overordnet arbejdes med inklusion og visitation; herunder fordelingsmodeller og økonomitildeling. Derudover beskrives nuværende specialtilbud. Endelig er der beskrivelse af skolens praksis i forhold til inklusion herunder bl.a. ledelsesrolle, kultur og mindset, systematik, forældresamarbejde samt kompetenceudvikling af medarbejdere i forhold til inklusionsopgaven.

Principper

Med udgangspunkt i baggrundsnotatet godkendte Skoleudvalget den 15. maj 2018 en række principper for arbejdet med inklusion og visitation. Principperne bygger bl.a. på inklusionsstrategien "Fællesskaber for alle" og elementerne i den kommende strategi på det specialiserede område "Nye Fælles Veje".

Principper til udarbejdelse af ny model for samarbejdet om inklusion

Formål med principperne

Som en del af processen frem mod godkendelsen af en ny model for samarbejdet om inklusion skal der fastlægges en række principper. Principperne skal kunne sætte en tydelig retning og omsættes til konkrete scenarier og initiativer, der skal udmøntes i en ny model for samarbejdet om inklusion i Aalborg Kommune.

Baggrund for principperne

Forslaget til principper bygger bl.a. på inklusionsstrategien "Fællesskaber for alle" og elementerne i den kommende strategi på det specialiserede område "Nye Fælles Veje". Principperne bygger dermed på følgende mindset:

*Den enkelte skole arbejder bevidst med at etablere fællesskaber med **positive relationer** mellem børnene, mellem børnene og de voksne og mellem de voksne indbyrdes. Der fokuseres på **børnenes kompetencer** og ressourcer, og de **betydningsfulde voksne** omkring børnene sikrer børnene deltagelse i et fællesskab. Alle forældre har medansvar for, at alle børn deltager i det sociale fællesskab. Sammen med **forældrene** drøftes vigtigheden af at tænke inkluderende, og forældrene og børnene inddrages løbende i arbejdet med at skabe **inkluderende fællesskaber**. Som ansat i Aalborg kommunes skolevæsen skal man have et **inkluderende børnesyn**.*

I Aalborg Kommunes inklusionsstrategi "Fællesskaber for alle" er inklusion defineret som "Alle gør det bedste, de kan"

Principper

- # Alle børn indgår i fællesskaber, der fremmer læring og motiverer og understøtter dannelse og trivsel
- # Alle skoleledelser skaber sammen med medarbejderne synlighed, tydelighed og forståelse for arbejdet med den inkluderende praksis.
- # Alle skoler har en tydelig systematik og der opstilles klare og realistiske mål, der løbende evalueres og udvikles.
- # Alle børn deltager i videst muligt omfang i almenmiljøets fællesskaber og alle skoler skal derfor have adgang til specialpædagogiske kompetencer.
- # Der er en åben og tillidsfuld kommunikation mellem børn, forældre og fagprofessionelle, og der er gennemsigtighed for alle involverede i processer og forløb.
- # Børnenes perspektiv inddrages i alle indsatser.
- # Når et særligt behov er identificeret, skal de professionelle hurtigst muligt og senest efter 10 skoledage sammen med barn og forældre udarbejde en handleplan
- # Alle børn skal sikres sammenhængende forløb gennem forenklede og koordinerede indsatser på tværs af faggrupper og forvaltninger.
- # Der tilrettelægges fleksible forløb og indsatser, der er tilpasset børns behov.
- # Alle specialiserede forløb og indsatser til børn skal fortrinsvist foregå i nær tilknytning til hjemklassen og med gradvist nedtrapning for øje
- # Alle specialiserede tilbud evalueres og udvikles løbende i forhold til børnenes behov, således at tilbuddene matcher behovet.

Proces centralt og på skolerne

I perioden fra maj til oktober er der gennemført en proces med relevante aktører og fora; herunder elever, forældre, medarbejdere, ledere og organisationer. Processen har haft som formål at udarbejde konkrete scenarier og indsatser med udgangspunkt i principperne. Der er som led i processen afholdt forældremøder på skolerne, MED-udvalgene har sammen med det pædagogiske personale drøftet inklusion, der blev afholdt en stor temaeftermiddag den 25. september, Ungebyrådet og elevrådene har været inviteret til at drøfte inklusion og inklusion har været drøftet med de faglige organisationer. Alle proceselementerne har haft til formål at give alle, der har interesse i området mulighed for at ytre sig om, hvilke indsatser og scenarier der er vigtige i det videre arbejde med inklusion og visitation.

Processen har kredset om følgende to centrale spørgsmål:

1. Hvad virker i dag godt på skolerne – og i skolevæsenet i forhold til arbejdet med inklusion og visitation?
2. Hvilke nye indsatser og scenarier kunne med fordel inddrages i arbejdet med inklusion og visitation?

Processen har givet en lang række data. Fælles for data er, at det giver et godt overblik over udfordringsbilledet og en lang række forslag til, hvad skolerne skal være opmærksomme på samt hvordan skolerne fremadrettet bør tilrettelægge indsatsen. Data indeholder til gengæld færre anvisninger på, hvilke konkrete indsatser og modeller det samlede skolevæsen skal prioritere fremadrettet, og meget få forslag til, hvordan vi kan løse udfordringen med det stigende antal segregerede elever samt de stigende udgifter til specialtilbud. Derudover er det kendetegnende, at mange af de foreslåede indsatser vil betyde stigende udgifter.

Der er nedenstående gengivet en række af de udsagn, der er fremkommet i processen. Udsagnene er systematiseret efter de vedtagne principper.

1) Principper	2) Hvad virker godt i dag?	Hvilke nye indsatser foreslås?
<p># Alle børn indgår i fællesskaber, der fremmer læring og motiverer og understøtter dannelse og trivsel</p>	<ul style="list-style-type: none"> • Børn bliver mere rummelige, når der er plads til forskellighed • Lykkes godt med fællesskaber for alle • Der er plads til at være forskellig her • Der forekommer et fælles mindset og børnesyn, • Der afsættes ressourcer til at arbejde med det sociale fællesskab i klasse • Venskabsklasse er en god ordning, som betyder meget for børnene - gældende både for de store og de små • Børnemøder giver et rum for at ærlighed og arbejdet med dem -giver eleverne mod til at snakke om det • Når der er samstemmighed mellem ledelse lærere og forældre lykkes tingene bedst. • Vi skal give eleverne medansvar for læringen 	<ul style="list-style-type: none"> • Mere åbenhed og dialog i klasserne, inddrag eleverne noget mere og italesættelse af hvad det gode fællesskab er • Brugen af børn som ressourcer bør benyttes mere. Brug styrkerne i undervisningen • Mindsk brugen af diagnoser og i stedet forhold os til udfordringerne - undgå stempling • Fokuser mere på de positive historier frem for de negative om klasserne • Mere fokus på klasseledelse det virker godt • Behov for et bedre mindset som skal gøre alle bevidste om at alle børn skal inkluderes også dem uden diagnoser • Skal tænke meget mere i inkluderende fællesskabet
<p># Alle skoleledelser skaber sammen med medarbejderne synlighed, tydelighed og forståelse for arbejdet med den inkluderende praksis.</p>	<ul style="list-style-type: none"> • Væsentligt med godt samarbejde mellem børnehave og skole • Væsentligt med et udviklet samarbejde på tværs af årgange • Skolens interne visitation er med til at støtte og gribe det enkelte barn tidligt, og dermed får barnet fremadrettet en bedre hjælp • Det er vigtigt at være enige om fælles indsats og udførelse af indsatsen • Tydelige indsatser og god kommunikation herom virker 	<ul style="list-style-type: none"> • Systemet skal være mere gennemsigtigt - vejen til specialtilbud skal ikke gå igennem 27 blanketter • Vi skal definere, hvornår inklusion bliver til handling - Vi skal have fundet de fikspunkter, der gør at vi igangsætter inklusion - det er ikke nok at tale om den - der skal være handling. Og det skal være en interaktion mellem elev - forældre - lærer - skole: Hvor kan vi konkret handle, når vi observerer et barns problem • Vi har brug for hurtig handling - og ikke blot højtflyvende principper • Bedre til at stilladsere børnene i skolens interne overgange <ul style="list-style-type: none"> • Alle skoler bør arbejde med social træning, f.eks.Trin-for-trin • Fokus på overgange fra børnehave til skole, men

		også overgange internt på skolen
<p># Alle skoler har en tydelig systematik og der opstilles klare og realistiske mål, der løbende evalueres og udvikles.</p>	<ul style="list-style-type: none"> • Der er stor systematik omkring det enkelte barn, alle er meget omstillingsparate, engagerede og brænder for hverdagen, hvilket medfører godt samarbejde og gode løsninger for børnene. • Teamet omkring klassen er en meget væsentlig aktør • Vi er tæt på alle børn og kan tage udfordringer i opløbet grundet systematik • Tydelige mål og struktur i undervisningen samt god klasserumsledelse virker inkluderende • Elever der starter i skolen med udfordringer skal opleve en massiv indsats fra dag 1 • Et mindset gående på at alle gør det, så godt de kan. Mere udbredt med growth mindset, der blandt andet betyder, at man ikke pr automatik sætter barren for lavt, fordi man modtager et barn, der har autisme • Tydelig systematik i trivselsarbejdet fra skolestart og op i gennem skoleårene fx ved brug af Marykufferten 	<ul style="list-style-type: none"> • “Vi skal være meget bedre til at arbejde med supervision, sparring og vejledning.” • Elevernes udfordringer skal tages alvorligt allerede i indskolingen og ikke først, når de er startet i mellemtrinnet • Større grad af åben dør-principper kan hjælpe til at give større indsigt i kollegers pædagogiske håndtag • Fælles fodslaw ift. regler og strukturer i klasseteamet
<p># Alle børn deltager i videst muligt omfang i almenmiljøets fællesskaber og alle skoler skal derfor have adgang til specialpædagogiske kompetencer.</p>	<ul style="list-style-type: none"> • Struktureret holddeling og differentieret undervisning fungerer rigtig godt. • Lærere er gode til at skabe gode rammer og spændende aktiviteter 	<ul style="list-style-type: none"> • Det er nødvendigt at man differentierer sin undervisning når børn er så forskellige • Holddeling på tværs af klasser kan skabe nye og mindre fællesskaber • Skolerne kan med fordel inddrage andre aktører uden for skolen i inklusionsarbejdet • Vi skal blive bedre til at bruge it-kompenserende hjælpemidler • Udnytte potentialet i andre faggrupper i skolen fx ansætte en tømmer, fysioterapeut m.fl. • Større samarbejde i klyngerne • Mere fleksible løsninger, hvor der findes individuelle modeller for det enkelte barn. Er det enten-eller

		<p>specialklasse? Eller kan man finde andre deltidsløsninger?</p> <ul style="list-style-type: none"> • At afprøve nye tiltag på en forsøgsskole som bliver sat fri til nye muligheder • En model hvor der er noget imellem 12 lektioner støtte, som skolen skal dække inden for egne ressourcer, og et specialklassetilbud • Fokus på at styrke mellemløbet mellem specialklasser og almenklasser - i arbejdet på de enkelte skoler, et samarbejde mellem lærere, forældre, ledelse og PPR • Hurtigere visitation og pause klasser, hvor elever kan komme hen og få en puster + ny inspiration til at komme tilbage til klassen • Kontaktlærer der følger barnet i hele skolegangen
<p># Der er en åben og tillidsfuld kommunikation mellem børn, forældre og fagprofessionelle, og der er gennemsigtighed for alle involverede i processer og forløb.</p>	<ul style="list-style-type: none"> • Vigtigt at eleverne tager sig af og viser omsorg overfor hinanden • Væsentligt med tillid i skole-hjemsamarbejdet - hvis det ikke er til stede skal der arbejdes på at bygge det op • Når der kommunikeres åbent, hyppigt og konkret i forhold til særlige inklusionsindsatser i klassen, medvirker dette til at forældrene har bedre muligheder for at forstå og indgå aktivt i arbejdet med inklusion • Den gode klasse er god til at skabe fællesskaber mellem elever og forældre 	<p>Bedre samarbejde og større åbenhed mellem de forskellige aktører</p> <ul style="list-style-type: none"> • Et øget fokus på kommunikation til forældre om indsatser, ressourceforbrug, pædagogiske behov kan skabe en bedre forståelse og gennemsigtighed • Større ansvar til forældrene - skolen skal turde stille krav til forældrene • Der skal lempes på/man skal forholde sig til tavshedspligten ved forældremøderne - så forældrene kan tale åbent om problemerne, og man kommer væk fra generaliseringer. Diskutere problemerne åbent forældre-lærere • Bedre sparring og erfaringsdele mellem erfarne lærere og nye • Tæt og hurtig dialog mellem forældre og personale • En udenforstående (coach ex.) står for forældrekontakt ved udfordringer og kan tilbyde indsigt og hjælp i familierne i forhold til deres børns trivsel. På den måde kan der blive sagt nogle mere ærlige ting/ gives hjælp til familierne uden at man som lærer/pædagog får noget i klemme • Nytænkning af den gode klasse så alle involveres • Mere kommunikation, når der er udfordringer i en

		<p>klasse - hvordan kan forældrene bedre støtte op og hjælpe ind i udfordringerne i klassen</p> <ul style="list-style-type: none"> • Fokus på fortællingen der sker hjemme omkring middagsbordet - som forældre har man et meget stort ansvar for, hvordan og hvad der italesættes • Den gode klasse - der kan med fordel skabes endnu bedre rammer for det bedste udbytte. Ikke alle klasser kan styre det selv, og så kan mødet få den modsatte virkning af, hvad der var hensigten • Vidensbank for forældre til inklusionsbørn med mulige køreplaner, do'es & dont's og muligheder for hjælp, henvisning
# Børnenes perspektiv inddrages i alle indsatser.	Vi er gode til at møde børnene hvor de er	<p>Bedre systematik og mere inddragelse af barnets perspektiv Børn skal sættes mere i spil ift. at optimere fællesskabet Vi skal være bedre til at være tættere på eleven: eventuelt forberede os sammen med dem</p> <ul style="list-style-type: none"> • Mere fokus på barnets stemme • Alle børn skal ses - også de stille
# Når et særligt behov er identificeret, skal de professionelle hurtigst muligt og senest efter 10 skoledage sammen med barn og forældre udarbejde en handleplan	<ul style="list-style-type: none"> • Personalet reagerer hurtigt hvis der opstår udfordringer med et barn • Det er en stor hjælp, at PPR har visitation flere gange end tidligere • Samrum fungerer godt 	<p>Arbejdsgangen i forhold til visitation må gerne forkortes Har brug for mere uformel sparring fra PPR og andre rådgivere uden at det skal ende i en langsom og sagsgang Brug for PPR tættere på barnet PPR har travlt og det er svært at få fat i dem Mulighed for at fjerne elever fra klassen i få fag. Skolen skal understøtte online fællesskaber. Udvide forståelsen af forældreinddragelse</p>
# Alle børn skal sikres sammenhængende forløb gennem forenklede og koordinerede indsatser på tværs af faggrupper og forvaltninger.	<ul style="list-style-type: none"> • Tilknytning af pædagoger i klasserne fungerer godt • Trivselsforum fungerer godt • Godt med socialrådgiver og psykolog på skolen • Der er et godt korps af trivselspersoner, som hurtigt kan understøtte svære situationer • Færre og tættere relationer skaber tryghed og tillid og derved øget trivsel og læring • F&B til stede på skolerne for hurtige svar og 	<ul style="list-style-type: none"> • Pædagoger skal med i klasserne da det giver tryghed og mere ro, det er vigtigt med sådanne ressourcer. • Eksterne fagfolk gives tid til at se barnet i relevante situationer, før de mødes • Der er behov for større samarbejde mellem forvaltningerne • Der er behov for mere tid til inklusionsvejlederen • Psykologer ansat på skolen i stedet for forvaltning, • Forslag: Psykologer ansættes på de enkelte skoler eller i

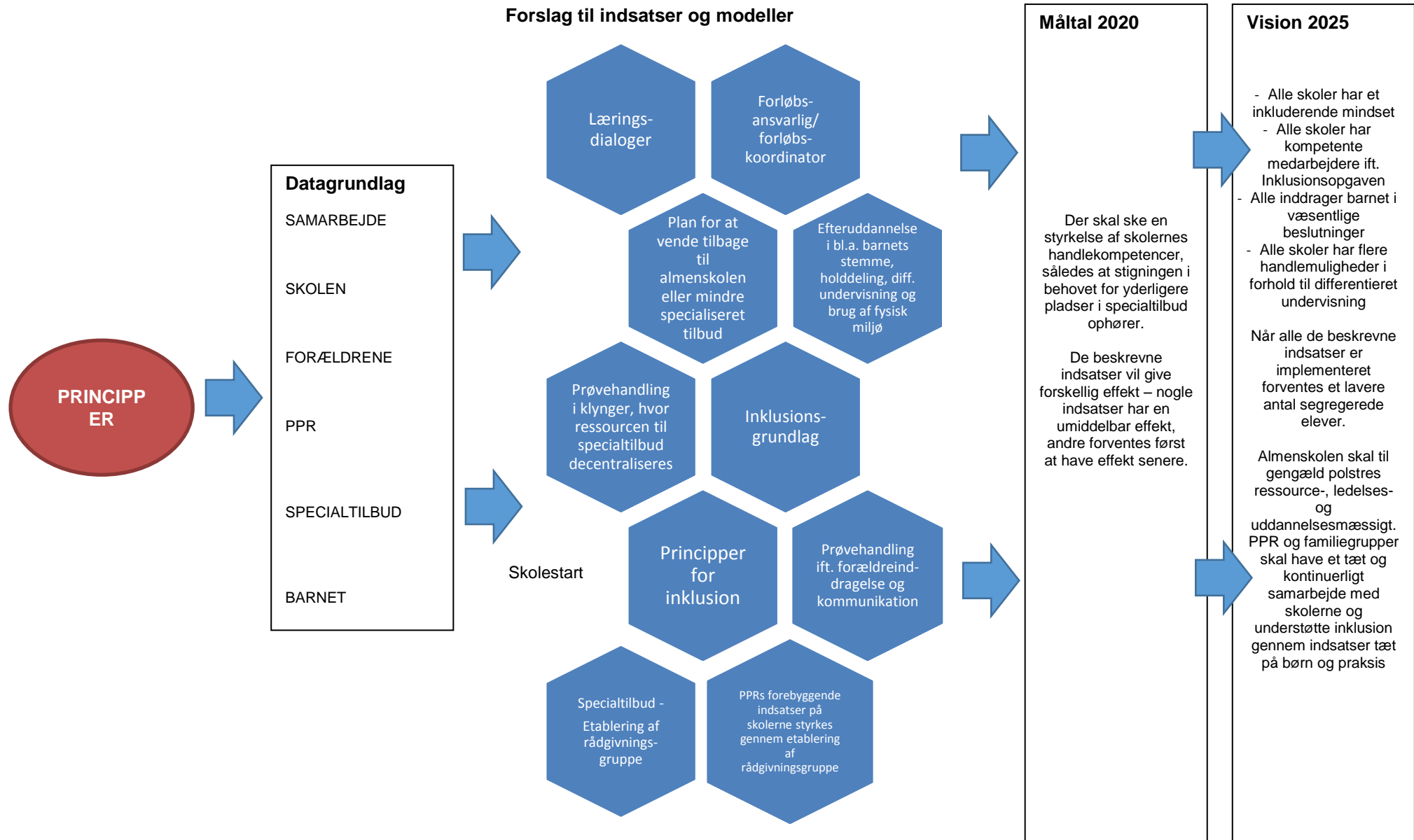
	<p>sparring</p> <ul style="list-style-type: none"> • Godt med en fast PPR-person tilknyttet skolen 	<p>klyngen</p> <ul style="list-style-type: none"> • Man skal tænke nye tilbud for elever med diagnoser, som i de rette omgivelser og med de rette ressourcer ellers ville være velfungerende • Flere socialrådgivere på skolerne • PPR i forebyggende arbejde i samarbejde med PLC. Større fokus på vejledende arbejde i fællesskabet • Der er ofte ingen logik og sammenhæng mellem den hjælp, vi får udefra fra fx PPR. Dem der skal hjælpe os er ofte alt for langt fra virkeligheden • En fast tovholder på barnet og familien frem for en ekspert fra hvert område • F&B skal være en del af SamRums-konceptet • En socialrådgiver på skolen – evt. i klyngesamarbejdet • Der skal i højere grad laves alternative uddannelsesplaner
<p># Der tilrettelægges fleksible forløb og indsatser, der er tilpasset børns behov.</p>	<p>Fleksible forløb er givende</p>	<ul style="list-style-type: none"> • Det vil virke godt, hvis man forsøger med positive oplevelser uden for klassens rum i en periode, hvis en elev er i risiko for at blive segregeret eller mistrives • Der er behov for større projekter for elever som er faldet fra i klassen fx noget åben skole, ekskursion • Der skal fokus på elevernes læringsstile • Større mulighed for fleksibilitet mellem almen og specialområdet • Der efterspørges klarere mål og handleplaner • Mere dialog og samarbejde mellem fritidscentre og skole. Involvering er også skolen over i klubben • Muligheder for at inddrage de brede muligheder i lokalsamfundet, inden der fx søges til visitation. Se på individuelle potentialer, og hvordan man kan lykkes. Forventningsafstemning mellem de to forvaltninger
<p># Alle specialiserede forløb og indsatser til børn skal fortrinsvist foregå i nær tilknytning til hjemklassen og med gradvist nedtrapning for øje</p>		<ul style="list-style-type: none"> • Vi ønsker større frekvens af inklusion af specialklasseelever i almenklasserne. Vi oplever gode succes historier, dem vil vi gerne have flere af. • Vend begrebet inklusion til noget mere positivt • Tættere samarbejde mellem specialklasser og alm. skolen om et barn der har behov for en ekstra indsats fx

		<p>to dage på specialklasse og tre dage på alm. skolen.</p> <ul style="list-style-type: none"> • I forhold til inklusion virker det at lave en tidsbegrænset fx 10 ugers indsats på et fx udad reagerende barn i en begrænset periode • Ønskescenarie: En folkeskole hvor man går halvt i normalklasse og halvt i AKT - altså hvor alle er integreret i skolen • Mere brug af holddeling • Kortere skoledage i perioder samt lokale indsatser og åndehuller for de svageste • Boost hos de mindst indgribende tilbud i specialklasseregi - elever kan komme på besøg 1 gang om ugen til fagligt løft • At økonomien ikke er afgørende i den nuværende visitation - at skolerne ikke er økonomisk ansvarlig for segregering til specialtilbud. Det giver et fokus på barnets behov og ikke på økonomien
# Alle specialiserede tilbud evalueres og udvikles løbende i forhold til børnenes behov, således at tilbuddene matcher behovet.		<ul style="list-style-type: none"> • Der efterspørges en hurtigere visitation og udredning for det enkelte barn • Systematiske refleksioner, supervision, teamdrøftelser for konstant at skabe nye erkendelser hos det pædagogisk personale. • Større mulighed for fleksibilitet mellem almen og specialområdet – NEST, Praktikker, prøveperioder

Med udgangspunkt i ovenstående kan der identificeres seks overskrifter inden for emnerne samarbejde, skolen, forældrene, PPR, specialtilbud og barnet.

De 6 emner anvendes i forhold til systematisering af de foreslåede indsatser, der er beskrevet nedenstående.

ØGET INKLUSION OG ÆNDRET VISITATION – FORSLAG TIL INDSATSER

Samarbejde

I data er der identificeret et gennemgående tema omkring "Samarbejde". Der efterspørges i data et endnu tættere samarbejde på tværs af Familie- og Beskæftigelsesforvaltningen og skolerne, og en tydeligere forventningsafstemning og større koordinering af indsatser. Derudover efterspørges det, at fagpersonerne (PPR og familiegruppe) er tættere på børnene og den pædagogiske praksis.

Med baggrund i ovenstående foreslås følgende indsatser/modeller:

Indsatsens navn	Udpegning af forløbsansvarlig/forløbskoordinator på hver skole, som bliver den centrale aktør på hele inklusionsområdet
Formål - Hvad er formålet med indsatsen? Hvilke udfordringer adresserer den?	Bedre forløb for skole, børn og forældre. Bedre samarbejde på tværs af forvaltninger og mellem skoler og PPR. Indsatsen adresserer den udfordring, at der i data efterspørges tydeligere kommunikation med forældrene. Derudover efterspørges der bedre koordinering mellem de aktører, der er inddraget i enkeltsager; herunder fra PPR og familiegruppen.
Målgruppe - Hvem er målgruppen for indsatsen?	Alle børn der har en aktiv sag i PPR og/eller familiegruppen eller som er i risiko for på sigt at få en sag.
Beskrivelse af indsatsen - Hvad går indsatsen ud på?	I forhold til alle de børn på skolerne, hvor der enten er en aktiv sag i PPR og/eller Familiegruppen eller skolen kan se, at der potentielt er risiko for, at det kan ende med en sag, skal der udpeges en forløbsansvarlig fra skolens ledelse og en forløbskoordinator. Konkret foreslås det, at inklusionsvejlederen på skolerne fremadrettet fungerer som forløbskoordinator. Den forløbsansvarlige udpeges blandt skolens ledelse. Forløbskoordinatoren skal holde sig orienteret om væsentlige forhold vedrørende elevens sag og være bindeleddet mellem skole, PPR, familiegruppe og forældre. I al kontakt til forældrene skal forløbskoordinatoren inddrages.
Tidsplan - Hvornår forventes indsatsen udviklet, implementeret (igangsat og evt. afsluttet) og evt. i drift? Evt. milepæle	Forventes implementeret fra skoleåret 2019/20. Der udarbejdes i foråret 2019 en konkret opgavebeskrivelse samt tages stilling til evt. kompetenceudvikling
Organisatorisk forankring - Hvem er ansvarlige leder/chef til gennemførelse af ideen?	Både forløbsansvarlig og forløbskoordinator er ansat på skolen. Sektorleder for inklusion er ansvarlig for, at der i foråret 2019 udarbejdes konkret arbejdsbeskrivelse for funktionen samt stillingtagen til evt. kompetenceudvikling samt for løbende netværk.
Økonomi Hvilke omkostninger er der forbundet med udvikling, implementering og drift? Hvordan finansieres omkostningerne?	Finansieres af inklusionsressourcen, såfremt 5 mio. kr. er til rådighed i ressourcen i 2019/20. Alternativt kan der blive tale om et budgetønske for 2020. Ressourcen fordeles efter samme kriterier som trivselspersonressourcen.
Primær effekt Hvad er den/de primære effekter af indsatsen, set i forhold til de fire målsætninger for projektet?	Ingen direkte målbar effekt på kort sigt – men det forventes, at forældrene vil opleve bedre koordinerede indsatser og bedre samarbejde på tværs, som på sigt vil betyde, at færre elever segregeres. Forventning at ledere, lærere og pædagoger oplever sig støttet i svære elevsager.
Fordele/ulemper - Hvilke primære fordele/ulemper er der ved indsatsen?	Fordele: - bedre samarbejde på tværs af sektorer og bedre samarbejde med forældrene. - Hurtigere indsatser og forløb Ulemper:

	<ul style="list-style-type: none"> - Usikkert om indsatsen vil betyde en reduktion i antallet af segregerede - Omlægning af inklusionsressourcen
Indsatsens navn	Læringsdialoger – der gennemføres to årlige læringsdialoger med alle skoler og specialtilbud.
Formål - Hvad er formålet med indsatsen? Hvilke udfordringer adresserer den?	Udvikling af inkluderende læringsfællesskaber på alle skoler og i alle specialtilbud
Målgruppe - Hvem er målgruppen for indsatsen?	Alle skoler og specialtilbud
Beskrivelse af indsatsen - Hvad går indsatsen ud på?	<p>Der gennemføres to årlige læringsdialoger med alle skoler og specialtilbud. I læringsdialogen deltager sektorleder for inklusion og PPR-ledelse. Derudover deltager familiegruppelæderen i en af læringsdialogerne med henblik på at skabe tættere samarbejde mellem skole og familiegruppe.</p> <p>I læringsdialogen sættes der bl.a. fokus på ledelsens rolle i inklusionsarbejdet, skolens brug af vejledere, skolens status i forhold til udvikling af inkluderende læringsmiljøer, forebyggende tiltag samt konkrete inklusionsfremmende tiltag. Derudover vil der være fokus på hvilke faktorer der fremmer og hæmmer inklusion på skolerne udarbejdelse. Skolens principper for inklusion og inklusionsgrundlaget fungerer som gennemgående arbejdspapirer.</p> <p>Der udarbejdes et inklusionsdatasæt til alle skoler, der anvendes i dialogen.</p>
Tidsplan - Hvornår forventes indsatsen udviklet, implementeret (igangsat og evt. afsluttet) og evt. i drift? Evt. milepæle	<p>Kan igangsættes fra efteråret 2019</p> <p>Foråret 2019 – udvikling af inklusionsdatasæt</p> <p>Første læringsdialoger gennemføres i september/oktober 2019</p>
Organisatorisk forankring - Hvem er ansvarlige leder/chef til gennemførelse af ideen?	Læringsdialoger gennemføres af sektorleder for inklusion. Derudover deltager afdelingsleder i PPR samt familiegruppelæderen (deltager kun en gang årligt) i distriktet.
Økonomi Hvilke omkostninger er der forbundet med udvikling, implementering og drift? Hvordan finansieres omkostningerne?	Forventes gennemført inden for nuværende ramme ved en omlægning af forvaltningens nuværende opgaver
Primær effekt Hvad er den/de primære effekter af indsatsen, set i forhold til de fire målsætninger for projektet?	Det er forventningen, at løbende opfølgning på skolens inklusionsarbejde vil gøre indsatsen mere målrettet og fokuseret. Det er ligeledes forventningen, at skoler som i dag har en højere segregeringsandel end forventet, vil arbejde målrettet på at nedbringe dette tal.
Fordele/ulemper - Hvilke primære fordele/ulemper er der ved indsatsen?	<p>Fordele</p> <ul style="list-style-type: none"> - Hurtigere og løbende opfølgning - Fortsat fokus på inklusionsarbejdet <p>Ulemper</p> <ul style="list-style-type: none"> - En stor opgave ressourcemæssigt, idet der skal gennemføres

	læringsdialoger med alle skoler og specialtilbud
--	--

Skolen

I data er der identificeret et gennemgående tema omkring "Skolen". Skolens ledelse skal sammen med medarbejderne arbejde sig hen imod et mindset, hvor alle børn gør det så godt de kan. Mindsettet skal være kendt af alle på skolen – og medarbejderne skal handle på baggrund heraf. Det er nødvendigt med et kontinuerligt fokus (systematik og løbende opfølgning) på inklusionsopgaven blandt Skoleforvaltning, skoleledelse, medarbejdere og samarbejdspartnere. Der er behov for efteruddannelse i forhold til inklusionsopgaven - fx i forhold til brug af it-kompenserende hjælpemidler, opbygning af fællesskaber, klasserumsledelse mm. Skolerne skal have et større fokus på differentieret undervisning og holddeling og på betydningen af et inkluderende fysisk miljø, hvor børn har mulighed for at lære på forskellige måder. Med baggrund i ovenstående foreslås følgende indsatser/modeller:

Indsatsens navn	Udarbejdelse af et inklusionsgrundlag , der fremmer en fælles forståelse af opgaven på skolerne
Formål - Hvad er formålet med indsatsen? Hvilke udfordringer adresserer den?	Skabe en fælles bevidsthed blandt ledelse, medarbejdere, elever og forældre om nødvendigheden af en bedre inklusion
Målgruppe - Hvem er målgruppen for indsatsen?	Alle skoler
Beskrivelse af indsatsen - Hvad går indsatsen ud på?	<p>Alle skoler skal udarbejde en samlet skole-forståelse af begrebet inklusion på baggrund af inklusionsstrategien "Fællesskaber for alle" samt på baggrund af principper vedtaget i skolebestyrelsen (se indsats under "forældrene"). Inklusionsgrundlaget er et fælles tiltag for at tydeliggøre, at inklusion er en proces, som skolerne skal arbejde med løbende ud fra barnets behov. I inklusionsgrundlaget skal det fremgå, hvordan skolerne arbejder med at udvikle inkluderende læringsfællesskaber; herunder hvordan der arbejdes med forebyggende tiltag og konkrete inklusionstiltag. Inklusionsgrundlaget skal ligeledes tydeliggøre ledelsens, vejledernes, samarbejdspartneres og medarbejdernes rolle i inklusionsarbejdet på skolen.</p> <p>Inklusionsgrundlaget skal ses i sammenhæng med skolebestyrelsens principper for inklusion</p> <p>Inklusionsgrundlaget indgår i læringsdialogerne mellem skolerne og sektorleder for inklusion, PPR og Familiegrupperne</p>
Tidsplan - Hvornår forventes indsatsen udviklet, implementeret (igangsat og evt. afsluttet) og evt. i drift? Evt. milepæle	<p>Igangsættes i foråret 2019 – skolernes inklusionsgrundlag forventes færdiggjort inden udgangen af 2019.</p> <p>Inklusionsgrundlagene forventes at være tilgængelige på skolernes hjemmesider inden udgangen af 2019</p>
Organisatorisk forankring - Hvem er ansvarlige leder/chef til gennemførelse af ideen?	Skolens leder er ansvarlig for udarbejdelsen.
Økonomi Hvilke omkostninger er der forbundet med udvikling, implementering og drift? Hvordan finansieres omkostningerne?	Forventes udarbejdet inden for nuværende ramme
Primær effekt Hvad er den/de primære effekter af	Et øget ledelsesfokus og bevidst arbejde på skolen med at skabe en fælles retning vil på sigt betyde, at skolerne vil være tilbøjelige til at segregere færre elever. Der er ingen direkte afledt effekt på kort sigt – det er dog forventningen,

indsatsen, set i forhold til de fire målsætninger for projektet?	at udvikling af et fælles inklusionsmindset og øget ledelsesfokus på skolerne på sigt vil betyde, at kulturen på skolerne bliver mere inkluderende og at det dermed bliver muligt at inkludere flere elever. Indsatsen skal ses i sammenhæng med flere af de andre indsatser. Indsatsen er en forudsætning for at nå i mål
Fordele/ulemper - Hvilke primære fordele/ulemper er der ved indsatsen?	<p>Fordele</p> <ul style="list-style-type: none"> - Skolens grundlag for inklusion tydeliggøres <p>Ulemper</p> <ul style="list-style-type: none"> - Usikkert om indsatsen vil betyde en reduktion i antallet af segregerede, hvis ikke mindsettet fører til konkrete handlinger

Indsatsens navn	Prøvehandling, hvor ressourcen til specialtilbud udlægges til to klynger
Formål - Hvad er formålet med indsatsen? Hvilke udfordringer adresserer den?	Større incitament for skolen til at finde løsninger i almenskolen i stedet for at segregere til specialtilbud. Afprøve om klyngerne kan udgøre et fællesskab, der kan medvirke til at flere elever kan inkluderes på almenskolerne
Målgruppe - Hvem er målgruppen for indsatsen?	I princippet alle skoler – men prøvehandlingen gennemføres kun på skolerne i to klynger
Beskrivelse af indsatsen - Hvad går indsatsen ud på?	<p>Der igangsættes en prøvehandling fra efteråret 2019 i 2 klynger, hvor ressourcen til specialtilbud placeres i klyngen, der får ansvar for visitation og oprettelse af handlemuligheder for målgruppen. Hvis skolerne kan løse opgaven uden oprettelse af specialtilbud, kan de anvende ressourcen i almenskolen.</p> <p>Der indledes dialog med skolerne for at finde ud af hvilke klynger der mest oplagt indgår i prøvehandlingen. Det skal sikres, at alle regler og retningslinjer fx i forhold til elevers rettigheder og forældrenes klagemuligheder overholdes.</p>
Tidsplan - Hvornår forventes indsatsen udviklet, implementeret (igangsat og evt. afsluttet) og evt. i drift? Evt. milepæle	<p>Forberedelse i foråret 2019</p> <p>Forberedelse og drøftelse i klyngen i efteråret 2019</p> <p>Igangsætning foråret 2020</p> <p>Statusevaluering og vurdering af spredningspotentiale i foråret 2021</p>
Organisatorisk forankring - Hvem er ansvarlige leder/chef til gennemførelse af ideen?	Sektorleder for inklusion er sammen med PPR-chefen ansvarlige for sammen med klyngen at gennemføre prøvehandlingen.
Økonomi - Hvilke omkostninger er der forbundet med udvikling, implementering og drift? Hvordan finansieres omkostningerne?	<p>Økonomien vil være forskellig afhængig af hvilken klynge der vælges. I to tilfældigt udvalgte klynger vil der fx være 84 elever og en økonomi på ca. 18 mio.</p> <p>Det forventes, at ud af de 84 elever vil ca. 20 elever være flyttet tilbage til almen eller i mellemformer. Det svarer til 3-4 mio. kr.</p>
Primær effekt - Hvad er den/de primære effekter af indsatsen, set i forhold til de fire målsætninger for projektet?	<p>Det forventes, at indsatsen kan medvirke til at antallet af elever i segregeret specialundervisning bliver lavere i de to klynger.</p> <p>Indsatsen vil ikke betyde besparelse, men forventningen er, at flere elever vil blive inkluderet i almenskolen.</p> <p>Skolen motiveres til at kapacitetsopbygge, hvilket vil have en langtidseffekt.</p>

	Det mest optimale ved denne indsats er at den kombineres med, at PPR kobles på klyngen og der målrettes ressourcer til forløbsansvarlig
Fordele/ulemper - Hvilke primære fordele/ulemper er der ved indsatsen?	<p>Fordele</p> <ul style="list-style-type: none"> - Det afprøves om klyngerne er en bæredygtig ramme for yderligere samarbejde mellem skolerne om inklusion og det afprøves om et øget økonomisk incitament til at inkludere vil betyde, at færre elever segregeres <p>Ulemper</p> <ul style="list-style-type: none"> - Der er ingen garanti for, at skolerne handler anderledes end i dag i forhold til udfordrede elever. Når skolerne får ansvaret, kan de i klyngen vælge at segregere som hidtil eller forsøge at inkludere og beholde ressourcen på skolen.

Forældrene

Der kan i data identificeres et tema omkring "forældrene". Forældrene skal mere på banen i forhold til elevernes læring og trivsel - de voksnes holdninger smitter af på børnene. Derudover skal skolerne i højere grad stille krav til forældre. Det er væsentligt med tæt og hurtig dialog mellem forældre og personale (også når der er udfordringer i klassen).

Med baggrund i ovenstående foreslås følgende indsatser/modeller:

Indsatsens navn	Skolebestyrelserne skal vedtage principper for, hvilken vej skolen skal gå i forhold til inklusionsarbejde
Formål - Hvad er formålet med indsatsen? Hvilke udfordringer adresserer den?	Tydelige lokale rammer for inklusion og forældrene ansvarliggøres i forhold til inklusion
Målgruppe - Hvem er målgruppen for indsatsen?	Alle skoler
Beskrivelse af indsatsen - Hvad går indsatsen ud på?	<p>Alle skolebestyrelser skal udarbejde et princip for arbejdet med inkluderende fællesskaber. Et princip udstikker rammen og retningen for skolens arbejde med et bestemt område. Det skal være så konkret, at det giver mening og kan føres tilsyn med, og så bredt, at skolelederen, i samarbejde med personalet, selv har rum til at beslutte, hvordan han eller hun vil udmønte princippet i praksis.</p> <p>Skolebestyrelsens principper udgør sammen med inklusionsstrategien "Fællesskaber for alle" rammen for skolernes udarbejdelse af inklusionsgrundlag.</p> <p>Skolebestyrelsen har sammen med skolens ledelse ansvaret for at ansvarliggøre alle forældre på skolen.</p> <p>Skolebestyrelsens principper indgår i læringsdialogerne med ledelse, sektorleder for inklusion, PPR og familiegruppen</p>
Tidsplan - Hvornår forventes indsatsen udviklet, implementeret (igangsat og evt. afsluttet) og evt. i drift? Evt. milepæle	I mange skolebestyrelser har man allerede udarbejdet principper for inklusion. Hvis skolen ikke har udarbejdet et princip forventes arbejdet igangsat i foråret 2019. Alle skoler forventes at have principper for inklusion på deres hjemmeside inden udgangen af 2019.
Organisatorisk forankring - Hvem er ansvarlige leder/chef til gennemførelse af ideen?	Skolebestyrelsen er ansvarlig for udarbejdelsen.
Økonomi Hvilke omkostninger er der forbundet med udvikling, implementering og drift? Hvordan finansieres omkostningerne?	Forventes udarbejdet inden for nuværende ramme
Primær effekt Hvad er den/de primære effekter af indsatsen, set i forhold til de fire målsætninger	<p>Der skal ske en kvalitativ udvikling i forståelsen af hvordan forældreholdninger kan understøtte og hæmme inklusion. Bestyrelsen tager ansvar for at skabe gode rammer for inklusion.</p> <p>Ingen umiddelbar målbar effekt – men vurderingen er at tydeligere rammer på</p>

for projektet?	skolerne for, hvordan forældrene inddrages i inklusionsarbejdet på sigt vil betyde at færre børn segregeres.
Fordele/ulemper - Hvilke primære fordele/ulemper er der ved indsatsen?	<p>Fordele</p> <ul style="list-style-type: none"> - Skolens grundlag for inklusion tydeliggøres <p>Ulemper</p> <ul style="list-style-type: none"> - Usikkert om indsatsen vil betyde en reduktion i antallet af segregerede

Indsatsens navn	Der igangsættes prøvehandlinger på 3-5 skoler, der skal afprøve nye måder at involvere og kommunikere med forældrene
Formål - Hvad er formålet med indsatsen? Hvilke udfordringer adresserer den?	Forældrene udgør en væsentlig ressource i forhold til udvikling af fællesskaber mellem eleverne og i forhold til den enkelte elevs faglige, personlige og sociale udvikling. Derfor er det væsentligt, at forældrene engageres i udvikling af fællesskaber og den enkelte elevs udvikling. Skolernes kommunikation med den samlede forældregruppe og specifikt elever, der er udfordret trivselsmæssigt har ligeledes stor betydning for, om der er et positivt eller udfordret samarbejde om barnet.
Målgruppe - Hvem er målgruppen for indsatsen?	I princippet alle skoler – men prøvehandlingen gennemføres kun på 3-5 skoler
Beskrivelse af indsatsen - Hvad går indsatsen ud på?	<p>Skolerne inviteres til at indgå i et udviklingsarbejde, der skal forbedre kommunikationen mellem forældrene generelt og specifikt, når der er tale om elever med udfordringer. Man kan forestille sig mange forskellige prøvehandlinger fx forældreuddannelser, den gode klasse i ny udgave, udnævne trivselsambassadører blandt forældrene på skolen, højere frekvens af skole-hjemsamarbejde, arrangere gå-hjem-møder, cafeaftener og foredrag for forældrene osv.</p> <p>Skolerne forventes at indgå i et samlet netværk for alle projektskoler.</p>
Tidsplan - Hvornår forventes indsatsen udviklet, implementeret (igangsat og evt. afsluttet) og evt. i drift? Evt. milepæle	<p>Projektering i foråret 2019</p> <p>Prøvehandlingerne forventes igangsat fra august 2019. Der gennemføres foreløbig evaluering i foråret 2020 med henblik på evt. spredning af erfaringer til flere skoler.</p>
Organisatorisk forankring - Hvem er ansvarlige leder/chef til gennemførelse af ideen?	Der udpeges en projektleder fra henholdsvis Læring og Pædagogik og PPR. Derudover etableres dialoggrupper på de deltagende skoler, der fungerer som styregrupper for de lokale projekter.
Økonomi - Hvilke omkostninger er der forbundet med udvikling, implementering og drift? Hvordan finansieres omkostningerne?	Der afsættes 200.000 kr. fra udviklingspuljen til prøvehandlinger og kommunikation herom.
Primær effekt - Hvad er den/de primære effekter af indsatsen, set i forhold til de fire målsætninger for projektet?	Ingen umiddelbar målbar effekt – men vurderingen er, at tydeligere rammer på skolerne for, hvordan forældrene inddrages i inklusionsarbejdet på sigt vil betyde at færre børn segregeres
Fordele/ulemper - Hvilke primære fordele/ulemper er der	<p>Fordele</p> <ul style="list-style-type: none"> - Der udvikles nye ideer til, hvordan skolerne kan engagere forældrene i forhold til elevernes udvikling og i at skabe en mere inkluderende skole

ved indsatsen?	Ulemper - Der er ingen garanti for, at prøvehandlingerne vil betyde, at færre elever segregeres til specialtilbud
----------------	--

PPR

I data er der identificeret et tema omkring "PPR". Der er brug for, at skolerne kan handle hurtigt, når et barn har udfordringer. Der efterspørges hurtigere visitation til specialtilbud.

Derudover efterspørges en styrkelse af PPRs og skolernes samarbejde om forebyggelse og inklusion. PPR-medarbejderne skal tættere på børnene og den pædagogiske praksis. Skolerne (fx inklusionsvejledere) har brug for mere uformel sparring med PPR uden, at det nødvendigvis skal ende i lang sagsgang.

Hertil kommer at Skoleudvalget i budgetprocessen fremsatte ønske om efter budgetvedtagelsen, at drøfte forskellige modeller for organiseringen af PPR set i lyset af den fremtidige inklusionsmodel.

Skoleforvaltningen vurderer, at der ikke er behov for ændringer i nuværende visitationsprocedurer og antallet af årlige visitationer. I stedet skal der fokuseres på styrkelse af PPRs og skolernes samarbejde om forebyggelse og inklusion.

Med baggrund i ovenstående foreslås følgende indsatser:

Indsatsens navn	PPR – Der nedsættes en rådgivningsgruppe der skal udvikle løsninger, som styrker PPRs og skolernes samarbejde om forebyggelse og inklusion. Gruppen skal ligeledes beskrive og vurdere forskellige modeller for organiseringen af de forebyggende indsatser PPR i dag varetager.
Formål - Hvad er formålet med indsatsen? Hvilke udfordringer adresserer den?	<ul style="list-style-type: none">• Styrkelse af PPRs og skolernes samarbejde om forebyggelse og inklusion• PPR kommer tættere på børnene og den pædagogiske praksis• Øget fokus på styrkede børne- og læringsfællesskaberne frem for på enkeltssager
Målgruppe - Hvem er målgruppen for indsatsen?	Børn i almenskolen, som man med forebyggende indsatser kan spotte og hjælpe tidligere og derved undgå en negativ udvikling, der kunne ende med visitation til specialtilbud.
Beskrivelse af indsatsen - Hvad går indsatsen ud på?	Der nedsættes en rådgivningsgruppe med deltagelse af skoleledere, PPR-fagfolk, lærere, pædagoger, forvaltning og forældre med ovennævnte kommissorium. Arbejdsgruppen skal udvikle løsninger, som styrker PPRs og skolernes samarbejde om forebyggelse og inklusion. Gruppen skal ligeledes beskrive og vurdere forskellige modeller for organiseringen af de forebyggende indsatser PPR i dag varetager. Rådgivningsgruppen får mandat til at iværksætte prøvehandling i perioden februar-oktober 2010.
Tidsplan - Hvornår forventes indsatsen udviklet, implementeret (igangsat og evt. afsluttet) og evt. i drift? Evt. milepæle	Rådgivningsgruppen forventes nedsat medio februar. Deadline for aflevering af forslag til løsninger er 01.10.2019. Der arbejdes mod konkret omsætning til handlinger senest fra skoleåret 2020/21. Rådgivningsgruppen skal lave milepæle og succeskriterier for de foreslåede løsninger, samt formulere en samlet plan for implementering.
Organisatorisk forankring - Hvem er ansvarlige leder/chef til gennemførelse af ideen?	PPR-chef Kari Jakobsen og sektorleder Brian Klitgaard er ansvarlige ledere for at nedsætte arbejdsgruppen, lede den i møder og konkludere samlet på de foreslåede løsninger.
Økonomi Hvilke omkostninger er der forbundet med udvikling, implementering og drift? Hvordan finansieres omkostningerne?	Arbejdsgruppen er omkostningsneutral idet medlemmer heri deltager som led i deres arbejde. Arbejdsgruppens forslag til løsninger skal holde sig inden for den nuværende økonomiske ramme.
Primær effekt Hvad er den/de primære effekter af	Indsatsen medvirker til at skabe et forebyggende, inkluderende børnesyn. Medarbejdere klædes bedre på i forhold til inklusionsopgaven og opleves derfor som mere kompetente. Skolerne vil ligeledes have flere muligheder og

indsatsen, set i forhold til de fire målsætninger for projektet?	handlerum når den tværfaglige, forebyggende indsats skærpes. I den skærpede forebyggende optik vil børn også opleve sig mere inddragede i forhold til vejledning og hjælp på et tidligere tidspunkt.
Fordele/ulemper - Hvilke primære fordele/ulemper er der ved indsatsen?	<p>Fordele</p> <ul style="list-style-type: none"> - Det er en fordel for børnene, at vi får skærpet samarbejdets forebyggende aspekt <p>Ulemper</p> <ul style="list-style-type: none"> - Der er ingen garanti for, at ændring af PPRs forebyggende indsats vil betyde, at færre elever segregeres til specialtilbud

Specialtilbud

Der kan i data identificeres et tema omkring "specialtilbud". Der efterspørges i data mere fleksible specialtilbud (mellemformer), således at det bliver muligt med hurtigere handlemuligheder, når behovet er der. Det skal være muligt med kortere, intensive forløb i specialtilbud og specialtilbuddene skal have mere fokus på tilbageslusning til almenområdet.

Med baggrund i ovenstående foreslås følgende indsatser/modeller:

Indsatsens navn	Specialtilbud – Der nedsættes en rådgivningsgruppe, der bl.a. skal udarbejde forslag til mere fleksible overgange mellem special- og almenområdet
Formål - Hvad er formålet med indsatsen? Hvilke udfordringer adresserer den?	Rådgivningsgruppen skal fremkomme med forslag der: <ul style="list-style-type: none"> • Tilvejebringer løsninger og ressourcer tættere på almenområdet • Sikrer flere afprøvninger af mellemformer; herunder mere fleksible modeller med udgangspunkt i børns behov • Skaber holdbare modeller for børns tilbageslusning til almenområdet • Skaber bæredygtige rammer for øget samarbejde mellem almenskoler og specialtilbud • Tilgodeser børns behov for fortsat tilknytning til almenskolen så længe som muligt • Foretager en vurdering af, om vi på nuværende tidspunkt har de rigtige specialtilbud; herunder om der er elevgrupper (fx børn med angst, depression), hvor der ikke er tilstrækkelige og relevante tilbud • Omlægger ressourcer fra special til almen • Tager stilling til, om der skal etableres Nest-klasser (se uddybende beskrivelse af Nest-klasserne nedenstående)
Målgruppe - Hvem er målgruppen for indsatsen?	Målgruppen er børn, som har udfordringer i almenskolen, men som ved en ekstra målrettet indsats kan bibeholdes på hjemskolen. Der er typisk tale om børn, som ville placeres i de mindre indgribende tilbud.
Beskrivelse af indsatsen - Hvad går indsatsen ud på?	Der nedsættes en rådgivningsgruppe bestående af ledere og medarbejdere i PPR, skoleleder, repræsentanter fra specialtilbud. Rådgivningsgruppens opgave er at skabe konkrete løsninger, mellemformer eller andet, som sikrer en fortsat tilknytning til almenskolen, der tilgodeser det enkelte barns behov. Rådgivningsgruppen skal således finde konkrete løsninger og skabe mere fleksible overgange mellem almen- og specialområdet. Der forventes i arbejdsgruppen udarbejdet forslag til, hvordan der kan tilbageføres ressourcer fra specialområdet til almenområdet. Rådgivningsgruppen får mandat til at iværksætte prøvehandling i perioden februar-oktober 2010.
Tidsplan - Hvornår forventes indsatsen udviklet, implementeret (igangsat og evt. afsluttet) og evt. i drift? Evt. milepæle	Rådgivningsgruppen forventes nedsat medio februar. Deadline for aflevering af forslag til løsninger er 01.10.2019. Der arbejdes mod konkret omsætning til handlinger senest fra skoleåret 2020/21. Milepæle vil være: <ul style="list-style-type: none"> • Enkeltsager og –løsninger følges nøje og evalueres fortløbende • Der tilbageføres midler til almenskolen • Der foregår en konstant og god dialog mellem almen- og specialområdet • De berørte børn trives i almenskolen
Organisatorisk forankring - Hvem er ansvarlige leder/chef til gennemførelse af ideen?	Ansvarlige ledere er sektorleder Brian Klitgaard og PPR-chef Kari Rune Jakobsen. Der udpeges endvidere en skoleleder fra henholdsvis almen- og specialområdet, som skal sikre fremdrift og handlinger. Ledere fra PPR og Økonomiafsnittet skal ligeledes følge indsatsen på tæt hold og indgå i arbejdsgruppen.
Økonomi Hvilke omkostninger er	Der forventes flyttet ressourcer fra special- til almenområdet. Ressourcen tilføres inklusionsressourcen og fordeles til skolerne. Indsatsen skal skabe bedre

der forbundet med udvikling, implementering og drift? Hvordan finansieres omkostningerne?	samarbejds mønstre og større fleksibilitet og flow internt i forvaltningen.
Primær effekt Hvad er den/de primære effekter af indsatsen, set i forhold til de fire målsætninger for projektet?	Primær effekt: almenskoler får flere handlemuligheder ved tilførslen af ressourcer, som skaber bedre rammer for opgaveløsningen i hjemmiljøet. Endvidere skaber tilbageførslen af ressourcer et mere inkluderende miljø i almenskolen, hvor der er fokus på et større samarbejde internt for at skabe inkluderende lærings- og børnemiljøer.
Fordele/ulemper - Hvilke primære fordele/ulemper er der ved indsatsen?	Fordele: <ul style="list-style-type: none"> • Der skabes en større forståelse for inklusionsopgaven og måder at løse den på • Et større samarbejde mellem almen- og specialområdet til gavn for det enkelte barn Ulemper: <ul style="list-style-type: none"> • Specialområdet vil kunne opfatte indsatsen som en spareøvelse, der besværliggør det pædagogiske arbejde • Økonomi vægter tungere i visitationsprocessen end i dag

Indsatsens navn	Specialtilbud – Når en elev starter i specialtilbud skal der være en plan for at vende tilbage til almenskolen. Ressourcer til elever i specialtilbud (gruppe 3 og 4) reduceres efter det første år i specialtilbud med 5% og i efterfølgende år yderligere med 5% næste år med henblik på at skabe tilskyndelse til tilbagevenden til hjemskolen.
Formål - Hvad er formålet med indsatsen? Hvilke udfordringer adresserer den?	Der er flere formål med denne indsats: <ul style="list-style-type: none"> • Der etableres en tydelig plan for hvornår og hvordan eleven kan vende tilbage til almenskolen • Der sikres et nødvendigt samarbejde mellem almen- og specialområdet • Der skabes en tilskyndelse til tilbagevenden til almenskolen eller et mindre indgribende tilbud.
Målgruppe - Hvem er målgruppen for indsatsen?	Målgruppen for indsatsen er de børn, der efter overgang til specialtilbud, kan vurderes egnede til en tilbagevenden til almenskolen.
Beskrivelse af indsatsen - Hvad går indsatsen ud på?	Der skal altid være en plan for, hvordan en elev i specialtilbud kan vende tilbage til almenskolen eller et mindre indgribende specialtilbud. For at tilskynde skolerne til at arbejde for tilbagevenden til almenområdet eller et mindre indgribende specialtilbud nedsættes ressourcen til specialtilbuddet med 5 % efter første skoleår og yderligere 5 % efter to år. Nedsættelsen omfatter både ressourcer til skole og DUS. Ved at nedsætte ressourcen forventes der på længere sigt en effekt, hvor inklusionen øges og flere børn og ressourcer flyttes fra special- til almenområdet. Der skal tages hensyn til, at almenskolerne kan levere undervisning af en høj kvalitet, der følger gældende lov og hvor hele fagrækken kan tilbydes. Reduktionen gælder alene de nyvisiterede i specialgruppe 3 og 4 (ADHD, AKT, generelle indlæringsvanskeligheder og sprog- og kommunikationsvanskeligheder). Der gennemføres to årlige opfølgningssamtaler med de enkelte specialtilbud, hvor der bl.a. sættes fokus på evnen til at få elever tilbage i almenskolen eller mindre indgribende specialtilbud.
Tidsplan - Hvornår forventes indsatsen udviklet,	Indsatsen forventes igangsat primo august 2019. Der skal udarbejdes plan for tilbagevenden for alle elever i special.

implementeret (igangsat og evt. afsluttet) og evt. i drift? Evt. milepæle	<p>Reduktion i budgettet gælder alene de nyvisiterede i specialgruppe 3 og 4 fra august 2019.</p> <p>Milepæle:</p> <ul style="list-style-type: none"> • Tallene viser, at specialtilbuddene øger inklusionen tilbage til almenskolen • Opfølgningssamtalerne viser en progression i forhold til forståelsen af opgaven
Organisatorisk forankring - Hvem er ansvarlige leder/chef til gennemførelse af ideen?	<p>PPR er ansvarlige for, at der altid udarbejdes en plan for tilbageslusning</p> <p>Sektorleder Brian Klitgaard vil lede læringsdialoger med specialtilbud.</p>
Økonomi Hvilke omkostninger er der forbundet med udvikling, implementering og drift? Hvordan finansieres omkostningerne?	<p>Indsatsen indføres, således at der alene sker en budgetreduktion i forhold til nyvisiterede i specialgruppe 3 og 4. Der forventes fra skoleåret 2020/2021 en maksimal besparelse på 3 mio. kr. Året efter stigende til max 6 mio. kr.</p> <p>Der skal bruges ressourcer på opfølgningssamtaler.</p>
Primær effekt Hvad er den/de primære effekter af indsatsen, set i forhold til de fire målsætninger for projektet?	<p>Primær effekt:</p> <ul style="list-style-type: none"> • Styrkelse af almenskolens inklusion • Udvikling af redskaber til håndtering af udfordrede børn • Større samarbejde mellem almen- og specialområdet. • Flere børn i nære skolemiljøer
Fordele/ulemper - Hvilke primære fordele/ulemper er der ved indsatsen?	<p>Fordele:</p> <ul style="list-style-type: none"> • Almenskolen styrkes • Inklusionsindsatsen skaber et fleksibelt flow <p>Ulemper:</p> <ul style="list-style-type: none"> • Specialtilbuddene kan opleve tilbageslusningen som et ressource- og kompetencetab • Almenskolen får en opgave med at inkludere børn, der hidtil har været i specialtilbud

Indsatsens navn	Skolestart – opstart i almen med støtte
Formål - Hvad er formålet med indsatsen? Hvilke udfordringer adresserer den?	Elever der starter i skole, skal i videst muligt omfang starte i almenskolen, således at der er størst mulighed for, at barnet får et skoleforløb i almenområdet.
Målgruppe - Hvem er målgruppen for indsatsen?	Elever der starter i 0. klasse inden for ADHD, AKT, generelle indlæringsvanskeligheder og sprog- og kommunikationsvanskeligheder
Beskrivelse af indsatsen - Hvad går indsatsen ud på?	<p>Der er i dag ca. 50 elever, som starter deres skoleforløb i et specialtilbud. Heraf er ca. halvdelen inden for ADHD, AKT, generelle indlæringsvanskeligheder og sprog- og kommunikationsvanskeligheder. Størsteparten starter i indskolingsklasserne på Tornhøjskolen og Nr. Uttrup skole.</p> <p>For at give elever med udfordringer inden for ADHD, AKT, generelle indlæringsvanskeligheder og sprog- og kommunikationsvanskeligheder de bedste forudsætninger for at få et skoleforløb i almenskolen foreslås indskolingsklasserne nedlagt. Derudover foreslås det, at det ikke længere er muligt at starte skoleforløbet i klasser for elever med AKT, ADHD, generelle indlæringsvanskeligheder og sprog- og kommunikationsvanskeligheder.</p>

	Besparelsen tilføres inklusionsressourcen og udmeldes til alle skoler.
Tidsplan - Hvornår forventes indsatsen udviklet, implementeret (igangsat og evt. afsluttet) og evt. i drift? Evt. milepæle	Forventes implementeret fra august 2019. Det vil sige, at der ikke kan visiteres elever fra 0. klasse til specialtilbud inden for AKT, ADHD, generelle indlæringsvanskeligheder og sprog og kommunikationsvanskeligheder i skoleåret 2019/20
Organisatorisk forankring - Hvem er ansvarlige leder/chef til gennemførelse af ideen?	PPR er ansvarlig for at gennemføre indsatsen
Økonomi Hvilke omkostninger er der forbundet med udvikling, implementering og drift? Hvordan finansieres omkostningerne?	Udgiften til indskolingsklasserne og øvrige pladser inden for AKT, ADHD, generelle indlæringsvanskeligheder og sprog- og kommunikationsvanskeligheder til 0. klasse beløber sig til ca. 4 mio. kr. Denne tilføres inklusionsressourcen og udmeldes til alle skoler.
Primær effekt Hvad er den/de primære effekter af indsatsen, set i forhold til de fire målsætninger for projektet?	Skolestartere starter skoleforløbet i almen – og gives dermed de bedste forudsætninger for at få et helt skoleforløb i almen.
Fordele/ulemper - Hvilke primære fordele/ulemper er der ved indsatsen?	<p>Fordele</p> <ul style="list-style-type: none"> - Skolestartere starter skoleforløbet i almen <p>Ulemper</p> <ul style="list-style-type: none"> - Der lukkes et eksisterende specialtilbud – og antallet af pladser i specialtilbud mindskes

Barnet

Der kan i data identificeres et tema omkring "barnet". Der efterspørges i data, at de professionelle i endnu højere grad lytter til barnets behov og ønsker, når der igangsættes særlige forløb. Børn skal ses som ressourcer - og sættes mere i spil i forhold til klassens fællesskab og børnene skal inddrages mere i forhold til indholdet og planlægningen af undervisningen.

Med baggrund i ovenstående foreslås følgende indsatser/modeller:

Indsatsens navn	Barnets Stemme – Der etableres en efteruddannelse af relevante medarbejdere på almen- og specialområdet (inklusionsmedarbejdere, trivselspersoner, ledere, koordinatore m.fl.) i koncept omkring barnets stemme, GIRFEC (Getting It Right For Every Child) eller PlanB-samtaler
Formål - Hvad er formålet med indsatsen? Hvilke udfordringer adresserer den?	Formålet med indsatsen er at sikre en større inddragelse af barnets perspektiv i alle lærings- og trivselssammenhænge, både i almen- og specialtilbuddene. Endvidere skal indsatsen øge kvaliteten af arbejdet med børnene og sikre en større ensartethed i metodeudvælgelse og fremgangsmåde. Slutteligt skal indsatsen skabe et fælles sprog og mindset, der træner de ansatte til at inddrage børnene i sager, som har betydning for deres læring og trivsel.
Målgruppe - Hvem er målgruppen for indsatsen?	Målgruppen er medarbejdere på tværs af skoler og tilbud, som arbejder med at inddrage børnenes perspektiv. Målgruppen er slutteligt alle børn i folkeskolen i Aalborg, som inddrages i egne anliggender.
Beskrivelse af indsatsen - Hvad går indsatsen ud på?	De relevante medarbejdere (forventeligt trivselspersoner og inklusionsvejledere) skal på kursus og erhverve sig viden om det teoretiske grundlag bag konceptet og den handlingsmæssige udførelse, der skal finde sted på skolerne.
Tidsplan - Hvornår forventes indsatsen udviklet, implementeret (igangsat og evt. afsluttet) og evt. i drift? Evt. milepæle	Indsatsen iværksættes i foråret 2019. Omfanget er stadig ikke afklaret, men det kunne være 100-120 ansatte på skolerne. Implementering fra skoleåret 2019-20. Milepæle: <ul style="list-style-type: none">• Medarbejdere gennemfører uddannelsen• Implementeringen systematiseres i skolernes inklusionsberedskab• Børnene føler sig inddraget i højere grad, trivselsmålingen kan evt. afspejle dette
Organisatorisk forankring - Hvem er ansvarlige leder/chef til gennemførelse af ideen?	Konsulent for kompetenceudvikling Lene Thorhauge forestår uddannelsen, sektorleder Brian Klitgaard er ansvarlig leder. Der entres med eksterne undervisere.
Økonomi Hvilke omkostninger er der forbundet med udvikling, implementering og drift? Hvordan finansieres omkostningerne?	Der afsættes 300.000 kr. til indsatsen, som tages fra budgettet til kompetenceudvikling. Implementering på skolerne er omkostningsneutral.
Primær effekt Hvad er den/de primære effekter af indsatsen, set i forhold til de fire målsætninger for projektet?	Primær effekt: <ul style="list-style-type: none">• Relevante nøglemedarbejdere uddannes til at varetage opgaven med at lytte til barnets stemme• Der skabes en mere inkluderende kultur på skolerne i forhold til at inddrage børn• Der finder en videndeling sted på skolerne, således at alle medarbejdere arbejder ud fra dette børnesyn
Fordele/ulemper - Hvilke primære fordele/ulemper er der ved indsatsen?	Fordele: <ul style="list-style-type: none">• Børnene får ejerskab og indflydelse på egen situation• Medarbejdere får et fælles sprog omkring inddragelsen Ulemper: <ul style="list-style-type: none">• Der skal afsættes ressourcer for at sikre indsatsen blandt alle medarbejdere• Andre metoder til inddragelse af børnene underkendes måske

	efterfølgende
--	---------------

Nuværende tilbud til børn med angst

Der nævnes flere steder i tilbagemeldingerne fra skolebestyrelser og MED-udvalg, at der er en stigende udfordring med børn med angstproblematikker samt børn med depressioner. Rådgivningsgruppen vedr. specialtilbud forventes af afdække, om der er behov for yderligere indsatser udover dem, der på nuværende tidspunkt er igangsat. Der er nedenstående en kort beskrivelse af PPRs indsatser til børn med angst

Cool Kids og Chilled

Cool Kids er et manualbaseret angstbehandlingsprogram i grupper for børn, unge og deres forældre, som bygger på metoder fra kognitiv adfærdsterapi. Forskning peger på, at op imod 80 % af deltagerne i Cool kids oplever mindre angst ved programmets slutning.

Der tilbydes:

- Cool Kids gruppeforløb for børn i alderen 7-12 år
- Chilled gruppeforløb for unge i udskoling
- Cool Kids ASF gruppeforløb målrettet børn i alderen 7-12 år med autismspektrumsforstyrrelse

Der kan arbejdes med alle former for angst i gruppen. Det er ikke et krav, at barnet har en angstdiagnose for at kunne deltage. Cool Kids foregår i en gruppe med 5-6 børn og deres forældre. Cool Kids ASF grupperne vil dog typisk være lidt færre. Gruppen mødes 10 gange af 2 timer over en periode på 3 måneder. Et væsentligt element i programmet er de opgaver, børnene og de unge med forældrenes støtte laver mellem sessionerne. Forældrene lærer strategier til bedst muligt at støtte børnene, og deltager undervejs aktivt i at hjælpe deres børn med at udfordre angsten i hverdagen.

Gruppeforløb for angste og ængstelig børn/unge

Der tilbydes gruppeforløb for ængstelige børn/unge. Forløbet strækker sig over 4-5 gange af 1½ times varighed. Formålet med forløbet er at forebygge udviklingen af egentlig angst samt støtte barnet/den unge i at mestre deres ængstelighed på en hensigtsmæssig måde.

Gruppeforløb for forældre til angste og ængstelig børn/unge

PPR tilbyder også gruppeforløb for forældre til angste og ængstelige børn/unge. Formålet med gruppeforløbet er at klæde forældrene på til bedre at forstå og håndtere deres barns ængstelighed samt at forebygge udvikling af angst.

Udover PPR udbyder enkelte af familiegrupperne Cool Kids for børn, der har en sag i familiegruppen.

Tanker om NYT TVÆRGÅENDE TEAM / TVÆRGÅENDE INDSATS i UngAalborg

I UngAalborg er der tradition for og succes med løbende at udvikle aktiviteter og tilbud - en del viser sig at være bæredygtige ("permanente" behov), og andre er af midlertidig karakter. Det er en del af UngAalborgs DNA at imødekomme og identificere nye behov - på tværs af UngAalborg og gerne i samarbejde med andre ungeaktører.

Af eksempler på aktiviteter og tiltag kan nævnes: GROW, læringslokomotivet, ENKA, LOA og teambuilding.

Som et konkret tiltag i henhold til Ung Aalborgs overordnede vision "*JA, til det vi kan i fællesskab*" - og politikområdet *Identitet og fællesskab* ønsker vi at se på mulighederne for at oprette en tværgående indsats, som varetages af et tværgående team med både faste og mere perifere medarbejdere samt eksterne samarbejdspartnere. Det nye team skal understøtte visionen og kerneopgaven gennem arbejdet med tværgående opgaver i relation til *understøttende tilbud* (betegnelse?). Formålet er dermed, at vi:

- kvalificerer en vigtig del af UngAalborgs kerneopgave
- opnår synergieffekt i organisationen
- løbende ide- og kvalitetsudvikler
- bliver mere robuste i relation til fravær og udskiftning i medarbejdergruppen

I forhold til *understøttende tilbud* sammensætter vi et team med medarbejdere, som besidder og fortløbende udvikler solide kompetencer inden for:

- internt og eksternt samarbejde - herunder facilitering
- dansk, matematik og engelsk
- dysleksi og dyskalkuli
- kvalificerende it
- coaching
- teambuilding
- specialundervisning / specialpædagogisk bistand
- angstproblematikker
- friluftsliv
- misbrugsproblematikker
-

Teamet skal varetage og udvikle understøttende tilbud til unge i Aalborg - både faste og ad hoc tilbud. Teamet sammensættes af fastansatte lærere (UngAUC), projektmedarbejdere samt faste og løst-tilknyttede UngAalborg-medarbejdere. Hermed har vi en fast kerne med de nødvendige kompetencer samtidig med at vi ad hoc supplerer med nye input/kompetencer i relation til opgaveløsningen. Der arbejdes således efter devisen "opgaven sætter holdet", samtidig med at vi sikrer kvalitet i opgaveløsningen.

Det forventes, at det nye tværgående team skal tænkes ind i forhold til inklusionsopgaven.

NEST

Nest-programmet er et evidensbaseret skoleprogram, hvor børn med autismespektrumsforstyrrelser, som er i målgruppen for et specialundervisningstilbud, undervises sammen med børn uden diagnose i en Nest-klasse. Programmet er amerikansk, men afprøves i øjeblikket i to 0. klasser på Katrinebjergskolen i Aarhus.

Nest-programmets grundantagelse er:

- "Børn er mere ens end forskellige og bør – når det er muligt – lære og udvikle sig sammen"
- "Hvis børn ikke lærer på den måde, vi underviser dem, må vi undervise dem på en måde så de lærer"

Derfor ligger Nest-programmet i tråd med de principper for øget inklusion og ændret visitation. Særligt principperne om fleksibelt tilrettelagte forløb som er tilpasset det enkelte barn samt at indsats og forløb skal foregå i nær tilknytning til hjemklassen understøttes af Nest-programmet. Nest kommer af det engelske ord "rede". I New York er der 243 Nest-klasser fordelt på 35 skoler. Der er altid to lærere i klassen, hvor der er færre børn end i en almenklasse.

Fokus er på synlighed, organisering, struktur og didaktiske principper, som alle børn profiterer af. Erfaringerne fra New York er, at alle børnene i Nest-klassen profiterer af dette skoleprogram.

Børnene med autismespektrumsforstyrrelse i Nest-klasser præsterer bedre fagligt end andre børn med samme profil i specialundervisningstilbud.

På Katrinebjergskolen i Aarhus har man omsat den amerikanske tænkning i programmet til en dansk Nest-model.

Skolen har etableret to 0. klasser inden for programmet, hvor der er indskrevet 4 børn med autismespektrumforstyrrelser og 12 børn uden diagnose. Børnene med autisme er potentielt normalbegavede, men i målgruppen for specialklasse. Der er ingen forældre, hverken til børnene med autisme eller almenbørn, der tvinges til at indgå i Nest-klassen.

Nest-klasserne er indrettet med visuelle redskaber, der bl.a. fortæller, hvor højt børn og voksne må tale lige nu, og et ur, som viser, hvor lang tid eleverne har til en opgave.

Nest-klasserne har to lektioner færre om ugen end almenklasser, fordi programmet kræver et udvidet teamsamarbejde. Lærere og pædagoger i de to klasser drøfter blandt andet rammerne for deres undervisning og får supervision af to psykologer fra PPR, der er tilknyttet projektet.

Næsten al undervisning er fælles for eleverne, men et par gange om ugen får de fire elever med autisme social træning med en pædagog og en psykolog fra PPR. Her lærer de blandt andet, hvad de skal spørge om, når de vil lege med andre, og hvordan de kan se, at andre ikke længere vil være med i en leg.

Forældrene bliver også uddannet. Der er et kursus for "autisme-forældrene" med fokus på, hvad diagnosen betyder for deres børn. Og et kursus for alle forældre om, hvordan man opretter legegrupper, holder børnefødselsdag og med generel viden om autisme.

Alle professionelle har modtaget undervisning og træning i Nest-programmets fire niveauer.

- Den filosofiske grundholdning: Ægte inklusion, fokus på barnets styrkesider og et trygt læringsmiljø
- Strukturerne i organiseringen og opbygningen: Reduceret klassekvotient og Nest-trænede personale
- Samarbejdsstrukturerne i og omkring Nest-klassen: To lærere i klassen, hyppige teammøder og støtte fra skolens ressourcepersoner og fra PPR

- Klasserumsstrategier: Visuelle støttesystemer og bevidst indretning af klasselokalet

Foreløbig kører projektet på Katrinebjergskolen i tre år. Hvert skoleår oprettes to nye Nest-klasser.

I november 2017 blev den første delrapport publiceret. Den viste blandt andet en betydelig bedre udvikling af de sociale kompetencer hos børnene med autismspektrumsforstyrrelser i Nest-klasserne end hos eleverne i både almen- og specialklasser, som Nest-klasserne sammenlignes med.

Den sproglige udvikling hos børnene med autismspektrumsforstyrrelser i Nest-klasserne svarer til udviklingen blandt børn i almen- og specialklasserne. Derudover viste resultaterne, at både forældre og det pædagogiske personale er tilfredse med klasserne og elevernes fremgang i de to Nest-klasser.

Projektet har desuden betydet, at PPR Aarhus har gjort sig gode erfaringer med at arbejde endnu mere praksisnært end tidligere. Helt tæt på elever, pædagoger og lærere. I Aarhus overvejes det nu at starte et projekt med Nest-klasser målrettet andre elevgrupper end elever med en autismspektrumforstyrrelse.

Økonomi

Det forventes, at Nest-tilbuddet vil kunne gennemføres med tilførsel af en ekstra lærerstilling pr. klasse – det svarer til kr. 0.5 mio. Det forudsættes, at den ressource der var planlagt anvendt til de 4 elever i specialklasse indgår som en ressource i Nest-klassen.

Derudover forudsættes der afsat ressourcer til kompetenceudvikling af medarbejdere, skoleledelse og PPR, ekstra tid til PPR til vejledning af skolens personale og projektering. Dette forventes realiserbart for ca. kr. 300.000 pr. klasse det første år – og faldende til kr. 100.000 pr. klasse i de efterfølgende år.

Opstart med to klasser vil således i år 1 kunne gennemføres for kr. 1.6 mio. I år 2 udgør udgiften til 4 klasser kr. 2.8 mio. En fuldt indfaset model fra 0.-9. klasse med to klasser pr. spor koster kr. 12.4 mio.

I Aarhus har man etableret Nest-klasserne som en investeringsmodel, hvor udgiften pr. elev er høj i starten af skoleforløbet men tjenes ind sidst i elevernes skoleforløb. Klasserne er således set over et skoleforløb billigere end, hvis eleverne gik i specialklasse eller specialskole igennem hele skoleforløbet.

Det foreslås, at afprøvning af Nest-klasser i Aalborg Kommune indgår som et budgetønske i budgettet for 2020, idet det ikke vurderes realiserbart for nuværende ressource.